

Hindistan eğitim sistemi

Başak Coşkun

85

Başvuru/Submitted
22 Nis/Apr 2022

Kabul/Accepted
25 Nis/Apr 2022

Yayın/Published
19 May/May 2022

Makale Türü
Derleme / Review

Özet: Dünya'daki en büyük ülkelerden biri olan Hindistan'ın eğitim sisteminin temel politikalarının biri herkese eşit eğitim imkânı ve azınlıkların kendi kültürlerine göre bir eğitimden yararlanma hakkı sunmaktır. Hindistan'ın geniş coğrafyası eğitim yönetimi yarı-federal bir yapılanma yönünde etkilemiştir. Okul eğitimi ilk sekiz yılı zorunlu olmak üzere 5+3+2+2 şeklinde yapılandırılmıştır. İlköğretimde okullaşma oranı %90'ın altındadır, bu oran ortaöğretim kademesinde %66'dır. Hindistan en büyük yükseköğretim hacmine sahip ülkelerden biridir ve büyük oranda devlet tarafından finanse edilen kurumlarda sunulmaktadır. Hindistan'da eğitim programları çekirdek bir program üzerine farklı bölgelerdeki ihtiyaçlara göre derslerin belirlenip eklendiği esnek bir programdır. Gerek öğretmen gerekse yönetici atama biçimleri ve hakları eyaletler ve bölgelere göre değişmektedir. Eğitim okul düzeyinde ve ulusal düzeyde çok çeşitli sınavlarla değerlendirilmektedir. Eğitimin finansmanı merkez hükümet ve eyalet hükümetlerinin katılımıyla sağlanmaktadır, eğitim düzeyine göre harcama oranları değişmektedir. Gelişmişlik düzeyi olarak sıralamaların altında olsa da özellikle yükseköğretim kapasitesiyle eğitim Hindistan için büyük bir güçtür.

Anahtar kelimeler: *Eğitim, Hindistan, politika, süreç, yapı.*

Education system in India

Abstract: One of the main educational policies in India, as one of the biggest countries in the World, is to provide equal educational opportunities to all and create conditions for the minorities to benefit from education protecting their cultural heritage. Massive land of India influences the education such that the administration of education is semi-federative. The eight- year elementary education is compulsory and the school education is graded as 5+3+2+2. Schooling rate is below 90% in elementary education and 66% in secondary. India has one of the largest tertiary education system in the world and tertiary education is free, supported by the Republic. Educational curriculum is a flexible one, composed of a core curriculum with selective courses differing according to the region. Teacher and school administrator selection and appointment procedures and their rights vary from state to state even from district to district. Education is evaluated by means of numerous school based and national exams. Education is financed together with the central government and the state governments, and the rate of the financial support each provides changes according to the school levels. Although its low rank in development indexes, India has a great educational power with its tertiary education potential.

Keywords: *Education, India, policy, procedure, structure.*

Alanyazın
Eğitim Bilimleri Eleştirel
İnceleme Dergisi
CRES Journal
Critical Reviews in
Educational Sciences
2022, 3/1, 85-102

Coşkun, B. (2022)
Hindistan eğitim
sistemi. *Alanyazın*
3(1), 85-102 [http://
dx.doi.org/10.22596/
cresjournal.0301.85.102](http://dx.doi.org/10.22596/cresjournal.0301.85.102)

Öncü Okul
Yöneticileri Derneği
2718-0808

**ALAN
YAZIN**

**CRES
Journal**

Bu çalışma Prof. Dr. Ali Balcı tarafından verilen karşılaştırmalı eğitim sistemleri adlı doktora dersi için hazırlanan bir ödevden geliştirilmiştir.

Öğr. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, basak84coskun@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-0042-7130

Giriş

Eğitimin bir ülkenin varoluşunu gerçekleştirmesi ve devam ettirmesi için gereken en önemli unsurlardan biri olduğu söylenebilir. Nitekim bir ülkedeki tüm sistemlerin elemanlarının eğitim sistemiyle şekillendirildiği söylemek mümkündür. Ancak bir ülkede eğitim sistemini kurmak ve verimli bir biçimde işlemesini sağlamak kolay bir iş değildir. Ülkelerin eğitim sistemleri eğitimin amaçları, vatandaşların eğitimden beklentileri, politikacıların eğilimleri ve ülkenin kültürel mirası, coğrafi ve ekonomik koşulları gibi birçok unsurdan etkilenebilir. Ülkenin topraklarının yayıldığı alan ve nüfusu arttıkça da eğitim sistemini kurmanın ve yürütmenin zorlaştığı söylenebilir.

Bir taraftan vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarına cevap vermeye, diğer taraftan da dünya ekonomisinde söz sahibi olmaya çalışan Hindistan'da Eğitim Sisteminin birbiriyle bazen çatışan bazen uyumlu olan talep ve beklentilere cevap vermeye çalıştığını söylemek yanlış olmaz. Hindistan Eğitim Sistemini irdeleyen bu çalışmada Hindistan'da eğitimin politika ve amaçları, eğitim sisteminin yapılanması ve eğitimin süreç boyutları açıklanmış, Hindistan Eğitim Sistemi ile ilgili genel bir resim sunmak amaçlanmıştır.

Hindistan'ın Coğrafi, Siyasal, Sosyal ve Ekonomik Durumu

Hindistan etnik çeşitlilik ve farklı inançları bünyesinde barındıran, zengin kültürel mirasıyla dünyadaki en eski medeniyetlerden biridir. Ülke Himalayalardan yağmur ormanlarına 3,3 milyon km² bir alanı kaplamaktadır ve yüz ölçümü bakımından dünyadaki en büyük 7. ülkedir. Kuzey batısında Afganistan ve Pakistan, kuzeyinde Çin, Butan ve Nepal, doğusunda Myanmar ve Bangladeş ile komşudur. Güneydoğusundaki Sri Lanka'dan Palk Boğazı ve Mannar Körfezi ile ayrılmıştır (india.gov.in).

Resmi adı Hindistan Cumhuriyeti olan ülke federal cumhuriyet rejimiyle yönetilmektedir. Hindistan Anayasasında bu rejim parlamenter hükümeti olan, bağımsız, sosyalist, laik, demokratik cumhuriyet şeklinde tanımlanmıştır. Başkenti Yeni Delhi olan ülke, 28 eyalet ve 8 birlik bölgesine ayrılmıştır (Arora, 2022). Her eyaletin ve her birlik bölgesinin kendisine ait bir yerel hükümeti ve ayrı başkenti vardır. Mahatma Gandhi'nin liderliğinde efsaneleşen sivil itaatsizlik tavrı ve 1942'de "Hindistan'ı Terk Edin" eylemlerinden sonra 1947'de İngiliz Parlamentosunda Hindistan'ın bağımsızlığı ile ilgili yasa kabul edilmiştir. Ülke 1950 tarihli anayasası ile bugünkü modern Hindistan Cumhuriyeti'ne dönüşmüştür. Halen İngiliz Milletler Topluluğunun bir üyesidir (Örmeci, 2014).

2021 yılında 1,339,330,514 nüfusa sahip olduğu tahmin edilen Hindistan'da Hindu-İran (Indo-Aryan %72), Dravid (%25), Moğol ve diğer kökenlerden insanlar yaşamaktadır. Nüfus bakımından dünyadaki en büyük 2. ülkedir (Central Intelligence Agency [CIA], 2022). Hindistan'da resmi dil Hintçe'dir (Hint Anayasası, 343/1); ancak Anayasa'da 22 dil resmen tanınmaktadır (CIA, 2022). 2018 verilerine göre okuma yazma oranı kadınlarda %65,8, erkeklerde % 82,4, ortalama olarak %74,4'tür (india.gov.in). Hindistan Anayasası azınlıkların konuştuğu dilleri güvence altına almıştır (madde 29). İngilizce de resmi işlerin yürütülmesi için kabul edilmektedir (madde 343/3). Hindistan nüfusunun %80'i Hindu, %13,4'ü Müslüman, %2,3'ü Hristiyan'dır. Sihizm, Budizm ve Jainizm inançları da Hindistan'da yaşanan diğer inançlardır (CIA,

2022). Hindistan'da tarım ve el işçiliği, tekstil, kimya, çelik gibi modern sanayi kuruluşları ve hizmet sektörü gelişmiştir. İngilizce konuşan ve eğitimli nüfusun çalıştığı bilgi teknolojileri, işletme taşeronluğu ve yazılım hizmetleri gibi sektörler Hindistan ekonomisinde önemli bir yere sahiptir (india.gov.in). Uluslararası Para Fonu verilerine göre gayrisafi yurtiçi hasıllarına göre 2021 yılında dünyanın en büyük 6. ekonomisine sahip olan ülke, kişi başına düşen gelir açısından ise 143. Sırada kendisine yer bulabilmektedir (Dünya Bankası, 2021).

Hindistan Eğitim Sistemi

Bu başlık altında Hindistan Eğitim Sistemi'nin politika ve amaçları, yönetim ve okul yapılanması, süreç boyutu bağlamında eğitim programları, eğitimin değerlendirilmesi, yönetici ve öğretmen yetiştirme, eğitim denetimi ve finansmanı konuları ele alınmıştır.

Eğitim Politikası ve Amaçları

Hindistan Eğitim Sisteminde temel politikalardan biri ırk, sınıf, dil ve din ayrımı olmaksızın herkese eşit imkânlar sunmak ve azınlık grupların kendi dilleri ve dinlerini yaşatabilecekleri biçimde eğitimden yararlanma haklarını koruma altına almaktır. Hindistan Anayasasında eğitimle ilgili temel hüküm 21A. maddesiyle "Devlet 6 yaşından 14 yaşına kadar bütün çocuklara ücretsiz ve zorunlu eğitim sunar" şeklinde ifade edilmiştir. Hindistan Anayasasında eğitimde ayrımcılığın önüne geçmek amacıyla laikliğe dayalı birçok eşitlik maddesi mevcuttur. Hiçbir vatandaşın devletin finanse ettiği ya da finansal yardım sağladığı herhangi bir eğitim kurumuna kabulü dini, etnik, sınıf, dil ya da bunun gibi bir sebeple reddedilemez (madde 29); bütün azınlık grupların okul kurma ve yönetme hakkı vardır (madde 30/1) ve devlet eğitim kurumlarında finansal yardım sağlarken azınlık grupların okulları arasında ayrımcılık yapmaz, ancak tamamen devletin finanse ettiği eğitim kurumlarında hiçbir biçimde dini eğitim verilmez (madde 28/1); devletin tanıdığı ya da devlet bütçesinden yardım alan okullardaki vatandaşlar dini eğitim almaya, dini mekânlara gitmeye ya da ibadetlere katılmaya zorlanamaz (madde 28/3); devlet dezavantajlı olan sınıfları sosyal adaletsizliğe karşı korur, eğitime erişimlerini iyileştirmek için üzerine düşen vazifeyi yapar (madde 45) gibi maddelerle Hindistan'daki etnik ve dini çeşitlilik laik eğitim ilkesi çerçevesinde birleştirilmeye çalışılmıştır.

Hindistan'da eğitim genel olarak, ortak kültürel mirası, eşitlik, demokrasi ve laiklik, cinsiyet eşitliği, çevrenin korunması, sosyal engellerin kaldırılması ve bilimsel bir tavrın benimsenmesi gibi değerlerin geliştirilmesi amacıyla taşır. Bütün eğitim programları laik değerlere sıkı sıkıya bağlı bir biçimde yürütülür. Hindistan'da eğitim politikasının üç temel taşı yayılma, kapsama ve mükemmelliğidir. Eğitimin vizyonu Hindistan'daki insan kaynağı potansiyelini tam anlamıyla, eşitlik ve mükemmeliyetçi bir anlayışla kucaklamaktır (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2011).

Hindistan tarihinde eğitim sistemine bugünkü şeklini vermek için önemli adımlar atılmıştır. Eğitim sisteminin kapsamlı bir analizi yapmak için 1964'te oluşturulan "Kothari Komisyonu", 1968 yılında Indira Gandhi önderliğindeki Hindistan hükümeti tarafından geliştirilen "Ulusal Eğitim Politikası", Eğitim

Araştırmaları ve Yetiştirme Ulusal Konseyi (National Council for Educational Research and Training [NCERT]) tarafından 1975'te geliştirilen ve en son 2005 yılında büyük oranda yenileştirilen “Ulusal Eğitim Programı Çerçevesi” ve 6-14 yaş arasındaki tüm çocukların yeterli ve eşit kalitede eğitim alma hakkına dair 2009 yılında kabul edilen, 2010 yılında yürürlüğe giren Çocuklara Ücretsiz ve Zorunlu Eğitim Hakkı Kanunu (Right of Children to Free and Compulsory Education Act [RTE]) (UNESCO, 2011; Bapna ve Sharma, 2015); son olarak 2020 yılında meclisin onayladığı ve Hindistan'ın eğitimde yeni vizyonunu ortaya koyan “Ulusal Eğitim Politikası” eğitim sisteminin şekillenmesinde rol oynayan önemli adımlardan bazılarıdır. Ulusal Eğitim Politikasında öğretmenler ve öğretmen eğitimi, erken çocukluk dönemi eğitimi, kapsayıcı eğitim ve beceri geliştirme alanları öne çıkmaktadır (UNESCO, 2021a). Tüm bu girişimlerin her birinde Hindistan Eğitim Sisteminin amaçları ile ilgili ifadeler yer verilmektedir. 1986'da oluşturulan Ulusal Eğitim Politikasıyla eğitimin amaçları şöyle ifade edilmiştir. Eğitim (UNESCO, 2011),

1. Demokrasi, eşitlik, adalet, özgürlük, laiklik, insan onuruna ve haklarına saygı gibi değerlere bağlı,
2. Evrensel bilgi ve anlayışla birleşen, insanlara duyarlı,
3. Esnek ve yaratıcı bir tavırla öğrenme kapasitesi geliştirme, eski öğrenmelerden vazgeçme ve yeni öğrenmeleri gerçekleştirmeye istekli,
4. İnsan hayatının bir parçası olarak güzelliği ve sanatın biçimlerini takdir etme vasıflarını akıl ve uzlaşmaya dayalı olarak inşa edebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Hindistan'da temel eğitimin Magna Cartası şeklinde adlandırılan (Anand, 2010) RTE Kanunu herkese ücretsiz ve zorunlu temel eğitimi devlet garantisine almıştır. 2009 yılında meclisten geçen bu kanun 2010 yılında uygulanmaya başlamıştır. Kanunun üç temel hedefi vardır. Bunlar, (1) bütün çocukların, özellikle de dezavantajlı sınıflardaki çocukların okullaşması, (2) eğitimin kanunen belirlenen asgari standartları karşılaması yönünde geliştirilmesi ve (3) okullaşan çocukların, sadece notlarla ölçülen değil, iyi bir vatandaş olmayı da öğreten bir biçimde eğitim almasıdır (UNESCO, 2011; Bapna ve Sharma, 2015).

Bu kanunda eğitim ve okullaşma ile ilgili hükümetin görevlerinden, okulların altyapı sorunlarına, öğretmen standartlarına ve cezanın yasaklanmasına kadar birçok konuya açıklık, standart ve norm getirilmiştir. Dezavantajlı öğrenciler için özel okullarda kontenjan açma zorunluluğu, okul yönetim komitelerinin oluşturulması, sürekli ve kapsamlı değerlendirme yaklaşımı kanunun uygulamaya doğrudan yansımaları beklenen bazı yaptırımlarıdır (UNESCO, 2011; Bapna ve Sharma, 2015).

Eğitim Sisteminin Yapılanması

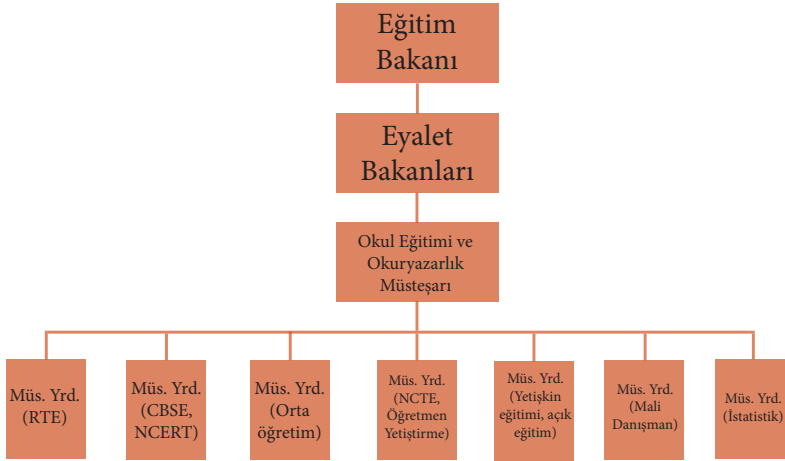
Eğitim sisteminin yapılanması yönetim boyutuyla merkez, eyalet ve okul yönetimleri yapılanması çerçevesinde açıklanacaktır. Okul yapılanması ile okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim konularının yanı sıra özel eğitim ve hayat boyu eğitim konularına da yer verilecektir.

Yönetel yapılanma

Hindistan'ın oldukça geniş bir ülke olması, farklı etnik ve dini kökenden insanların yaşaması ve oldukça farklı coğrafi şartlara sahip bölgelerin olması eğitim yönetimindeki yapılanmaya yansımıştır. Eğitim alanındaki yetki ve sorumluluklar yarı-federal bir anlayışla merkezi yönetim ve eyaletler arasında paylaşılmıştır. Ülkede eğitim ile ilgili bazı yetki ve sorumlulukların eyalet, bölge ve kasaba düzeyindeki birimlere aktarılması büyük oranda 1993 yılında gerçekleştirilmiştir (UNESCO, 2011; Khan, 2019).

Merkez bakanlık

Eğitimden sorumlu en üst kurum olan Eğitim Bakanlığı (Ministry of Education (MoE) ilk olarak İnsan Kaynakları ve Gelişme Bakanlığı (Ministry of Human Resource and Development [MHRD]) adında 1985 yılında kurulmuştur. Merkezi Hükümet ve Bakanlık eğitimin ulusal düzeyde bir birlik ve bütünlük içerisinde yürütülmesinden, kalitenin ve standartların artırılmasından sorumludur. Bakanlık iki bölüme ayrılmıştır. Bunlar, ilköğretim, ortaöğretim ve yetişkin eğitimi ve okuryazarlığından sorumlu olan Okul Eğitimi ve Okuryazarlık Bölümü (Department of School Education and Literacy), diğeri ise üniversite eğitimi, teknik eğitim ve burslardan sorumlu olan Yükseköğretim Bölümüdür (Department of Higher Education) (www.education.gov.in). Her bölüm bir müsteşar tarafından yönetilmektedir ve bölümler altında çeşitli büro ve birimler vardır. Bakanlığın Okul Eğitimi ve Okuryazarlık Departmanı yönetim yapılanması Şekil 1'de görülmektedir.

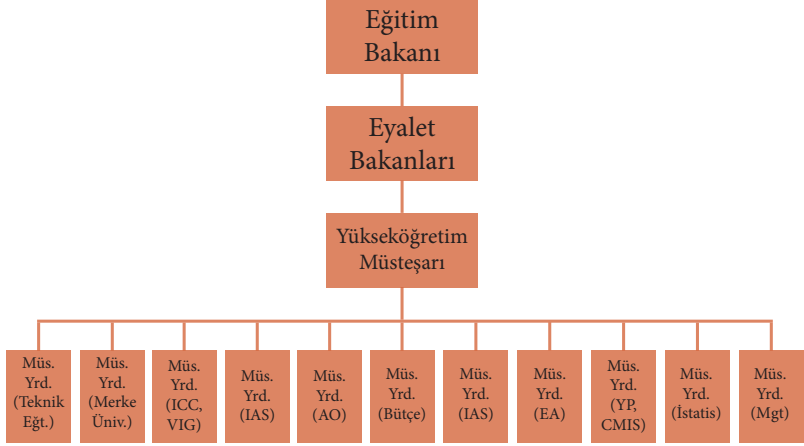

Şekil 1. Okul Eğitimi ve Okur-Yazarlık Bölümü Örgütlenmesi

Kaynak: www.education.gov.in

Şekil 1'de görüldüğü gibi Okul Eğitimi ve Okur-Yazarlık Bölümü'nün en üst yöneticisi bakanıdır. Bakandan sonra üç devlet/eyalet bakanı, sonra ise Okul Eğitimi ve Okur-Yazarlık Müsteşarı gelmektedir. Bu departmanda her biri ayrı görevlerden sorumlu ve müsteşara bağlı olarak yedi müsteşar yardımcısı görev yapmaktadır. Ülkedeki okullarda verilen eğitimi geliştirmek ve okuryazarlığı yaygınlaştırmak

misyonuna sahip olan bu bölüm çeşitli girişimler ve projelerle bu misyonu gerçekleştirmeye çalışmaktadır (www.education.gov.in). Merkez bakanlıktaki diğer bir bölüm olan Yükseköğretim Departmanı yönetim yapılanması Şekil 2'de görülmektedir.

Şekil 2. Yükseköğretim Bölümü Örgütlenmesi

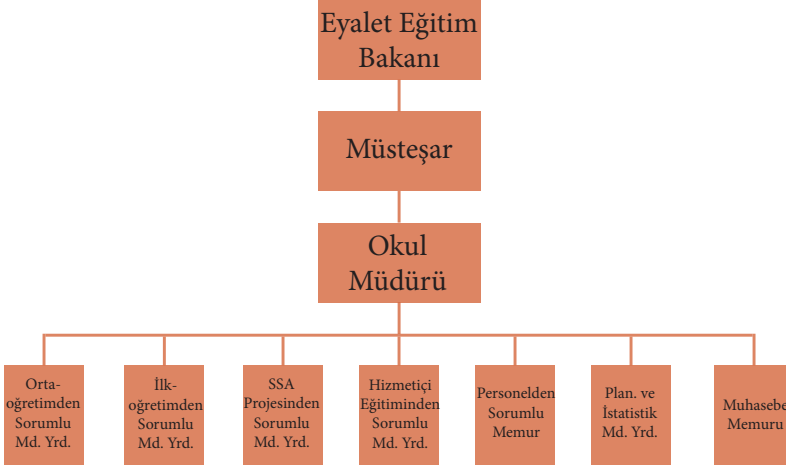
Kaynak: www.education.gov.in

Şekil 2'de görüldüğü gibi Yükseköğretim Departmanının da Okul Eğitimi ve Okuryazarlık Bölümü'ne benzer bir örgütlenmesi vardır. Ancak bu bölümde 11 müsteşar yardımcısı görev yapmaktadır (www.education.gov.in).

Eyalet eğitim bölümleri

Eyaletlerde kurulan bu bölümler eyalet hükümeti bakanının görevlendirildiği eğitimle ilgili eyaletteki en yetkili kurum olsa da bakanlık yerine bölüm şeklinde adlandırılmışlardır. Eyalet eğitim departmanlarının örgütlenmesi Şekil 3'te görülmektedir.

Şekil 3'te görüldüğü gibi eyaletlerde eğitimden sorumlu bir bakan eğitim bölümünün başıdır. Bakandan sonra müsteşar ve müsteşara bağlı olarak da okul eğitimi müdürü, ortaöğretimden, ilköğretimden, SSA Projesinden, hizmetiçi eğitimlerinden, planlama ve muhasebeden sorumlu müdür yardımcıları ve personelden ve muhasebeden sorumlu memurlar eğitimin eyalet düzeyindeki yönetici takımıdır (www.dsek.nic.in). Okul eğitimin örgütlenmesi ve yapısı büyük oranda eyalet ya da birliklerin yetki alanındadır. Özellikle ortaöğretimle ilgili yetkiler büyük oranda eyaletlerdeki ve birliklerdeki eğitim bölümlerine devredilmiştir. İlköğretim düzeyinde yerleşme de "Kasaba Eğitim Komiteleri" ile sağlanmaktadır. Bu komitelerin sorumluluk alanları okul çağındaki çocukların okula kaydolması, devam etmesi, okuldaki işlerin yürütülmesinin kontrolü, öğretmenlerin işe devamları gibi konulardır (UNESCO, 2011).

Şekil 3. Eyalet Eğitim Bölümleri Örgütlenmesi

Kaynak: www.dsek.nic.in

Eyaletlerdeki bölgelerde eğitim “Eğitim Şefi” (Chief Education Officer) ve “Bölge Eğitim Planlama Memuru” (District Education Planning Officer) tarafından sağlanmaktadır. Daha küçük bölge olan “zon”larda yönetimden sorumlu olan “Eğitim Memurları”, lise müdürleri, ortaokul müdürleri eğitim şefinin yetkisi altındadır (www.dsek.nic.in).

Hindistan’da hem merkez teşkilatta hem de eyalet teşkilatında eğitim üzerinde etkili olan organlar vardır. Bunlar Eğitim İstişare Merkez Kurulu (The Central Advisory Board of Education [CABE]), Eğitim Araştırmaları ve Yetiştirme Ulusal Konseyi (National Council of Educational Research and Training [NCERT]), Eğitim Araştırma ve Yetiştirme Eyalet Konseyleri (State Council of Educational Research and Training [SCERT]), Eğitim Yetiştirme Bölge Enstitüleri (District Institute of Educational Training [DIET]), Orta Öğretim Merkez Kurulu, Hindistan Okul Sertifika Sınavları Konseyi, Ulusal Açık Öğretim Enstitüsü, Ulusal Eğitim Planlaması ve Yönetimi Üniversitesi (National University of Educational Planning and Administration [NUEPA]), Üniversite Onay Komisyonu (University Grants Commission [UGC]) ve Ulusal Öğretmen Eğitimi Konseyi (National Council of Teacher Education [NCTE]) gibi organlardır. Bu kurumlar eğitim politikaları ve uygulamaları arasındaki uyumsuzlukları gidererek birleştirici ve bütünleştirici rol oynamaktadır (UNESCO, 2011; Bapna ve Sharma, 2015; www.education.gov.in).

Ülkede eğitim konusunda tavsiye veren en eski organ olan CABE'nin temel görevi merkezi ve eyalet hükümetlerine eğitim alanında tavsiyeler vermektir. Her eyaletin eğitim bakanının üyesi olduğu bu kurum Ulusal Eğitim Politikasını (NPE) geliştirmekle de yükümlüdür. 1961 yılında kurulan NCERT ise Ulusal Eğitim Programı Çerçevesinin uygulanması, mesleki eğitim ve öğretmen eğitiminin geliştirilmesi konularından sorumludur. Merkezi hükümet ve eyalet hükümetlerine destek ve tavsiye veren bir kurumdur (Bapna ve Sharma, 2015).

Okul yönetimi

Hindistan'da okul yönetimine öğretmenlerin ve velilerin katılması istenmektedir (UNESCO, 2011). RTE her okulda okul yönetim komitesi kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Velilerin %75'i, okul yöneticileri, öğretmenler ve toplumdan temsilcilerin katılımıyla oluşturulan bu komite okulun işleyişini, okulun maddi kaynaklarını kullanma biçimini gözlemek ve yıllık ve üç yıllık Okul Gelişim Planı sunmakla görevlidir. Ancak, bu komitenin görevleri ve sunduğu haklarla ilgili ne öğretmenlerin ne de velilerin farkındalıkları yeterli düzeyde değildir (Bapna ve Sharma, 2015).

Okul yapılanması

Hindistan Eğitim Sistemi, kayıt yapılan öğrencilerin yaşları göz önüne alınarak ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim biçiminde üç ana kategoride incelenebilir. Şekil 4'te görüldüğü üzere yükseköğretime kadar 5+3+2+2 şeklinde bir okul yapılanması söz konusudur.

Okul öncesi eğitim

3-6 yaş arası erken çocukluk dönemi eğitimi kurumları "kendi başının çaresine bakan" ilkokullara bağlı sınıflar, sivil toplum ya da özel sektör girişimleridir. Hindistan'da okul öncesi eğitimden sorumlu bakanlık, diğer bakanlıkların desteği olsa da, temel olarak Kadın ve Çocuk Gelişimi Bakanlığı'dır. Bakanlığın özellikle kadınlarla ilgili projelerinde okul öncesi eğitim veren kurumların açılması desteklenmektedir. Okul öncesi eğitim alabilen öğrenci sayısı tam olarak saptanamasa da 2009 yılında 30 milyon çocuğun 3-6 yaş arası okul öncesi eğitime erişebildiği tahmin edilmektedir (Kaul ve Sankar, 2009). Bu oran 2020'de 61 milyona erişmiştir (Dünya Bankası, 2021) ve okul öncesinde okullaşma oranı %61.1 olarak tahmin edilmektedir (UNESCO, 2021b). Ancak bu rakamlar ortalama verilerdir, eyaletler arası farklılıklar dikkat çekicidir. Örneğin Bihar'da 4-5 yaş okul öncesi eğitime katılan çocukların oranı %10'dan azken, Goa gibi %70'lere ulaşan eyaletler de vardır. Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler genel olarak okul öncesi eğitimle ilgili yeterliği olmayan kişilerdir, dolayısıyla okul öncesi eğitimin doğasına uygun eğitim programları ve yöntemleri uygulanmamaktadır (Kaul ve Sankar, 2009).

İlköğretim

6-14 yaş arasındaki öğrenciler ilköğretim düzeyi öğrencilerdir. Bu eğitim sekiz yılı kapsar. RTE ile bu düzeydeki eğitim ücretsiz ve zorunlu hale getirilmiştir (Sharma, 2021). İlköğretim 5 yıllık ilkokul ve 3 yıllık ortaokula (upper primary school) ayrılır. Hindistan'da ilköğretim okulları finansal kaynakları ve resmi olarak tanınıp tanınmamalarına göre sınıflandırılmaktadır. Finansal desteğe göre yapılan ayırımına göre bu okullar, (1) ilköğretim okullarının %75.51'ini oluşturan, finansmanı tamamen devlet tarafından sağlanan devlet okulları; (2) toplam okul sayısının %4.69'unu oluşturan, tamamen devlet tarafından finanse

24	M. Phil.	Doktora			
23	YÜKSEKÖĞRETİM	PG UNIV			
22		Eğt. Bak.			
21		Lisans Programları	AÇIK ÜNİVERSİTE		
20				Eğt. / Tek. Bakkalo. / Tekno. Y. L.	
19				MBBS	M.D. / M.S.
18			İlköğretim Öğr. Yetiştirme Prog.		
17		ORTAÖĞRT.	YÜKSEK ORTAÖĞRETİM (HIGHER SECONDARY)	Politeknikler ve Teknoloji Enstitüleri	
16					
15	ORTAÖĞRETİM (SECONDARY)		Tek. Lise	AÇIK LİSE	
14	ZORUNLU TEMEL EĞİTİM (İlköğretim)	ORTAOKUL (UPPER PRIMARY)	RESMİ OLMAYAN KURUMLAR		
13				İLKOKUL (PRIMARY)	RESMİ OLMAYAN KURUMLAR
12					
11					
10					
9					
8					
7					
6					
5	Okul öncesi				

Şekil 4. Hindistan'da Okul Yapılanması

Kaynak: UNESCO, 2011

Hindistan 2009'dan beri okulların çocukların evinden 1 km'den fazla uzak olmaması gerektiği ilkesiyle kırsal kesimdeki okul ağını genişletmek için çok büyük çaba harcamıştır. Ancak bu genişleme yetersiz altyapıları olan küçük okulların fazlaşmasıyla sonuçlanmıştır, ilkokuldan sonraki kademeler için okul uzaklığı özellikle kız çocukları ve engelli çocuklar için sorun olmaya devam etmektedir (Taneja, 2020).

Hindistan'da ilköğretimde okullaşma oranı 2020 yılında ilkokulda %88.9'dur ve 6,545,825 çocuk okullaşmamıştır. Ancak okullaşan çocukların hatırı sayılır bir kısmı (2019-2020'de %14,5) 8. sınıfa gelmeden okulu bırakmaktadır (UNESCO, 2021b). "Sarva Shiksha Abhiyan" (Herkes için Eğitim Hareketi) projesiyle RTE uygulanmaya çalışılmakta ve ilköğretimde okullaşma oranları artırılmaya çalışılmaktadır (www.education.gov.in).

Ortaöğretim

İlköğretimden sonra çocuklar 4 yıllık ortaöğretime devam edebilirler. Ortaöğretim de ilk 2 yılı ortaöğretim ve sonraki 2 yılı yüksek orta öğretim şeklinde yapılandırılmıştır. Ortaöğretim veren okullarda akademik eğitim ve mesleki eğitim sunulmaktadır. Hem alt ortaöğretim basamağında hem de üst ortaöğretim basamağında mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumları bulunmaktadır. Akademik ortaöğretim üniversiteye öğrenci hazırlarken, mesleki ortaöğretim kurumları öğrencilerini politeknik ya da diğer sanayi eğitimi enstitülerine hazırlamaktadır (UNESCO, 2011). 2013-2014 verilerine göre Hindistan'da ortaöğretime kayıt olan öğrenci oranı %45,6'dır. (Bapna ve Sharma, 2015). Bu oran 2020'de %66'ya çıkmıştır (UNESCO, 2021b). Bu ortaöğretime devam edecek yaş aralığında olan çocukların neredeyse 35'inin ortaöğretim kurumlarına hiç kaydolmadığı ya da diplomasını almadan okuldan ayrıldığı anlamına gelmektedir. "Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan" (Ortaöğretim Ulusal Misyonu) 2009 yılında başlatılan ve ortaöğretime erişimi ve eğitimin kalitesini artırmayı hedefleyen bir projedir (www.education.gov.in). RTE ile de zorunlu eğitime katılım arttıkça ortaöğretimdeki öğrenci oranının da artması beklenmektedir (Bapna ve Sharma, 2015).

Eyalet bilgilendirme sistemine göre 2013-2014 eğitim öğretim yılında Hindistan'da toplam 1.518.160 okul vardır. Bu okulların %56,58'i ilkokuldur, eğitim basamakları yükseldikçe okul sayısı dramatik bir biçimde azalmaktadır örneğin üst orta öğretim eğitimi veren okul sayısı toplam okul sayısının %2,5'idir. Okulların %87'si kentlerde %13'ü kırsal bölgelerdedir. Kırsal bölgelerdeki okulların sadece %51'inde elektrik vardır (Bapna ve Sharma, 2015).

Yükseköğretim

Hindistan, Çin ve Amerika'dan sonra en büyük yükseköğretim hacmine sahip ülkedir. Hindistan'da yükseköğretim 12 yıllık eğitimden sonra en az dokuz ay ya da 10 yıllık eğitimden sonra en az üç yıl sürmektedir. Hindistan'da yükseköğretim büyük oranda kamu hizmetidir ve kamu yararına yapılır. Merkezde Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim Bölümü ve danışma organı olarak UGC yükseköğretimin standartlarının belirlenmesi, uygulanması ve üniversitelerin tanınması konusunda söz sahibi birimlerdir (Jahan ve Selvarani, 2015).

Hindistan'da kuruluşunun yasal dayanağına göre farklı üniversite türleri

bulunmaktadır. Bunlar, (1) Hindistan Parlamentosu'ndan geçen bir kanunla açılmış olan merkezi üniversiteler; (2) eyalet hükümetlerinin çıkardığı yasayla kurulan eyalet üniversiteleri; (3) verdikleri diplomalar üniversite diplomasına eşdeğer kabul edilen, yüksek başarı ve performans sergileyen üniversite statüsü verilmiş kurumlar (Deemed University); (4) parlamentonun “ulusal düzeyde öneme sahip enstitüler” statüsünü verdiği, üniversite düzeyinde eğitim veren yüksek prestije sahip ulusal enstitüler; (5) kendi kaynaklarını kullanan ve UGC'nin tanıdığı özel üniversiteler; (6) eyalet kanunlarında tanınan enstitüler ve yüksekokullardır (Jahan ve Selvarani, 2015). 2020 yılı yüksekokul eğitim istatistiği raporunda yüksekokul kurumları genel olarak üç kategoride sınıflandırılmıştır. Bunlar, üniversiteler, yüksekokullar ve bağımsız kurumlardır. Hindistan'da toplamda 1043 üniversite, 42343 yüksekokul ve 11779 bağımsız kurum bulunmaktadır. 396 üniversite özel üniversitedir ve 420 üniversite ise kırsal bölgelerde kurulmuştur; 17 üniversite kadın üniversitesiyken yüksekokulların %10.25'i sadece kadın öğrenci kabul etmektedir (www.education.gov.in). Yüksekokulların %78'i özeldir. 2010 verilerine göre üniversiteye brüt kayıt oranı %13,8'dir. (Jahan ve Selvarani, 2015), 2020 verilerinde ise bu oran %29.4'e çıkmıştır (UNESCO, 2021b).

Hindistan'da üniversitelerde genel, mesleki ve teknik eğitim ve uzmanlık eğitimi verilmektedir. Kurumların eğitim standartlarıyla ilgili bakanlık ve UGC'nin yanı sıra, Ulusal Değerlendirme ve Akreditasyon Konseyi, Hindistan Teknik Eğitim Konseyi ve mesleki eğitim alanındaki başka konseyler kurumlara akreditasyon sağlayarak eğitimin belli standartlara uymasını sağlamaktadır. Hindistan'da açık üniversite sistemiyle uzaktan eğitim yaygınlaştırılmıştır. Ülkede 14 açık üniversite vardır. Açık ve uzaktan eğitimle ilgili kuralları ve standartları Hindistan Uzaktan Eğitim Konseyi düzenlemektedir (Jahan ve Selvarani, 2015).

Özel eğitim

Hindistan'da yaklaşık olarak 7.8 milyon engelli çocuk vardır. 2009'da çıkarılan RTE (2012'de değişikliklerle) ve 2016'daki Engelli Bireylerin Hakları Kanunu eğitim kurumlarının engelli çocuklara en iyi hizmeti sağlamaları için somut hükümler koymuş; son Ulusal Eğitim Politikası engelli çocuklar dahil tüm çocukları kapsamaya yönelik büyük bir adım olmuştur (Misquitta ve Joshi, 2022). Hindistan'da özel eğitime muhtaç bireylerin eğitimi özel eğitim okullarında, devlet okullarında ya da özel okullarda yapılmaktadır. Özel eğitim okulları genellikle şehirlerde bulunmaktadır. Bu yüzden şehirlerde yaşamayan ya da bu kurumların ücretlerini karşılayamayan ailelerin çocukları devlet okullarına ya da genel eğitim veren özel okullara gitmektedirler (UNESCO, 2009). Ancak 5-19 yaş arasındaki engelli çocukların neredeyse %40'ı herhangi bir eğitim kurumuna devam etmemektedir. Ayrıca, engelli çocukların akademik ve mesleki çıktıları yaşıtlarının gerisindedir (UNESCO, 2021a). Chambers'a (2010) göre bu durumun sebeplerinden biri okul müdürlerinin özel eğitime muhtaç çocukları okullarına kaydetmek istememesinin okullaşma oranını azaltmasıdır.

Öğretmenler özel eğitime muhtaç bireylerin eğitimiyle ilgili hizmet öncesi eğitim almamaktadırlar. Hizmetiçinde bu eğitim verilmektedir. Hükümetin “kaynak öğretmen” uygulaması bu sorunu çözmeye çalışan girişimlerden biridir. Hizmet içinde eğitilen kaynak öğretmenler genel eğitim veren okullardaki özel

eğitime muhtaç öğrencilerin engel düzeyinin saptanması, öğretmenlere bu öğrencilere özel eğitim programı, yöntem ve teknikleri konusunda rehberlik edilmesi, öğrencilere ek çalışma zamanlarının programlanması ve gerektiğinde bireysel eğitim verilmesi konusunda öğretmenlere destek verebilir ya da bizzat kendileri bu sorumlulukları üstlenirler. Ancak tüm Hindistan'da kaynak öğretmen sayısı 5000 civarındadır. Özel eğitime muhtaç bireylerin eğitilmesinde evde eğitim de geliştirilmeye ve yaygınlaştırılmaya çalışılan bir uygulamadır. Evde eğitim alan öğrenci sayısı 60.000 civarındadır (UNESCO, 2009).

Özetlemek gerekirse, Hindistan Eğitim Sisteminin özel eğitime muhtaç bireylere sistematik, kapsayıcı ve kaliteli bir eğitim sunmadığı söylenebilir. Özel eğitime muhtaç bireyler engellerine uygun bir okula ya da genel eğitim veren bir okula gidip gitmeme arasında değil; okula gitme ya da gitmeme arasında seçim yapmak zorunda kalmaktadırlar.

Hayat boyu öğrenme

Hindistan'da yetişkin eğitimi okuma yazma, temel eğitim ve mesleki eğitim alanlarına odaklanmıştır. 2001-2011 yılı aralığında Yetişkin Eğitimi Genel Müdürlüğü uyguladığı projeler okuma-yazma oranını % 8.15 oranında arttırmıştır. Bakanlıkça yürütülen "Saakshar Bharat" (Okuyan Hindistan) projesi kadınlarda okuma-yazma oranının %50'nin altında olduğu 365 bölgeden okuma-yazma oranını artırmayı hedefleyen projedir. Yetişkin Eğitimi ve Beceri Geliştirme Gönüllü Kuruluşları Destekleme Planı ile yetişkin eğitimi konusunda proje yapan gönüllü kuruluşlar desteklenmektedir. Bu kuruluşlarda genellikle hiç eğitim almamış ya da temel eğitim alabilmiş kişilerin mesleki eğitimi yapılmaktadır. Eyalet Kaynak Merkezleri yetişkin eğitimine kaynak ve destek sağlamaktadır (education.gov.in). Mandal'a (2019) göre Hindistan'da yetişkin eğitimi olarak başlayan hayat boyu öğrenme politikaları pazar odaklı neoliberal ilkelere göre evrimleşmiştir. Ayrıca internete erişimin şehir (%60 erişim) ve kırsal (%20) Hindistan'da hayatboyu öğrenmeye erişimde eşitsizliklere sebep olmaktadır (UNESCO, 2019).

Eğitim Sisteminin Süreç Boyutu

Hindistan'da çocuklar sekiz yıllık zorunlu eğitime genellikle altı yaşında başlamaktadırlar. RTE ile eğitim-öğretim süreçlerine belli standartlar getirilmiştir. Bu standartlara göre eğitim öğretim yılı 1. sınıftan 5. Sınıfa kadar 200 çalışma günü, 6. sınıftan 8. sınıfa 220 çalışma günüdür; 1. sınıftan 5. sınıfa kadar en az 800 ders saati, 6. sınıftan 8. sınıfa en az 1000 ders saatini tamamlamak gerekmektedir (Bapna ve Sharma, 2015). Ortaöğretimde bir akademik yıl 40 hafta görülse de tatiller ve başka çeşitli sebeplerle gerçek öğretim genellikle 30 hafta sürer. Bir haftada 45 saat ders işlenmektedir ve dersler 40 dakika sürer (UNESCO, 2011).

Eğitim programı

NCERT'in her beş yılda bir ve gerekli görülen zamanlarda gözden geçirip geliştirdiği Hindistan okul eğitim programının temel özelliği, çekirdek bir program üzerine farklı bölgelerdeki ihtiyaçlara göre derslerin belirlenip eklendiği esnek bir program olmasıdır. Ortak çekirdek program Hindistan'ın özgürlük hareketi tarihini, anayasal yükümlülükleri öğretmek ve ulusal kimliği yeşertmek için gereken diğer konuları kapsar. NCF 2005 girişimiyle eğitim

programlarının amacı, (1) okulda verilen bilgiyle okul dışındaki hayat arasında bağ kurulması, (2) öğrenmenin ezberci yöntemlerden uzaklaştırılması, (3) eğitim programının ders kitaplarının dışına çıkabilecek biçimde zenginleştirilmesi, (4) sınavların daha esnek olması ve sınıf içi etkinliklerle bütünleştirilmesi ve (5) ülkenin demokratik yönetimine uygun bir kimliğin geliştirilmesi biçiminde ifade edilmiştir. 2005 yılından itibaren öğrenci merkezli, yapılandırmacı bir eğitim programı uygulanmaya başlamıştır ve bu program uygulamasını yaygınlaştırma çalışmaları sürmektedir (UNESCO, 2011).

Yönetici yetiştirme ve yeterlikleri

Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan NUEPA Hindistan'da eğitim yönetimi ve planlaması alanında kapasite geliştirme ve araştırma görevlerini yürüten ana kurumdur (Bapna ve Sharma, 2015). Eğitim yönetimi ve planlaması alanlarında hem hizmet öncesi hem de hizmetiçi eğitimler düzenlenmektedir. Hem bir danışma organı hem de yüksek öğretim kurumu statüsünde olan bu kurum dokuz departmanıyla eğitim politikası, planlaması, ekonomisi ve yönetimi alanlarında yüksek lisans ve doktora eğitimi sunmaktadır (NUEPA, 2022). NUEPA'ya bağlı olarak birçok eyalette eğitim planlamasına ve eğitim planlamacılarının ve yöneticilerinin yetiştirilmesine destek veren Eğitim Yönetimi ve Eğitimi Eyalet Enstitüleri kurulmuştur (UNESCO, 2011).

Yöneticilerin görevlendirilme biçimleri eyalete ve okul düzeylerinde göre değişmektedir. Örneğin bazı eyaletlerde adayların resmi olarak tanınan bir üniversiteden alınmış, eğitim yönetimi ya da liderliği alanında yüksek lisans diploması sahibi olmaları beklenirken, bazı eyaletlerde ya da okullarda lisans diploması yeterlidir. Bazı bölgelerde ise yüksek lisans diplomasının yanı sıra eyalet okul yöneticiliği sertifikası da gerekebilir. Bazı durumlarda ise okul müdürü olmak için en az iki yıl öğretmenlik tecrübesi talep edilmektedir (www.coachingindians.com). Ortaöğretim kurumlarında okul müdürü olmak için gereken yeterlikler daha yüksektir. İngilizce eğitim veren ve kurul sınavlarını düzenleme hakkı olan bir lisede müdür olabilmek için yüksek lisans mezunu olmak, sekiz yıllık öğretmenlik tecrübesine sahip olmak, öğretmenlik için gereken hizmet öncesi eğitimi öğretmen yetiştiren bir kurumdan almış olmak, üç yıllık yönetim tecrübesine sahip olmak, Hindi ve Urdu dillerini yeterli düzeyde bilmek gibi standartlar belirlenmiş, yaş aralığı olarak 30-50 yaş arasında olmak gibi sınırlamalar getirilmiştir (educationcareer.in).

Öğretmen yetiştirme ve yeterlikleri

Hindistan'da öğretmen eğitimi konusunda merkez hükümet yasal çerçeveyi belirler, eyalet hükümetleri ise bu çerçevenin uygulanmasından sorumludur. Eğitim Bakanlığı ve CAGE Hindistan Devleti adına öğretmen yetiştirme ve istihdamından sorumlu merkezi organlardır. Bunlar dışında NCTE, NCERT, UGC eğitim araştırmaları ve öğretmen yetiştirme alanında görevleri olan diğer kurumlardır. NCTE 1993'te öğretmen eğitimi sisteminin ülke çapında planlı ve koordineli gelişimini, öğretmen eğitimindeki norm ve standartların korunmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Öğretmenlerin hizmet öncesinde aldığı eğitimin standartlarını belirlemek ve sürdürülmesini sağlamak NCTE'nin görevidir. Ayrıca ülke çapındaki öğretmen yetiştirme kurumlarının resmi olarak tanınıp tanınmamasına da karar verir (Bapna ve Sharma, 2015; NCTE, 2022). Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi için ise ülke çapında büyük bir ağ kurulmuştur. Ulusal çapta NCERT, altı bölgedeki Bölgesel Eğitim Enstitüleriyle birlikte

öğretmen yetiştirme ve geliştirme kursları düzenlemektedir. Eyalet düzeyinde SCERT ve eyaletlerdeki daha küçük bölgelerde DIET öğretmenlere hizmetçi eğitim sağlamaktadır. SCERT öğretmen eğitiminin yerelleştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Anaokulu ve ilkokul öğretmenleri yetiştirme programlarının tanınması, eğitim program, ders işlenişi, rehberlik, sınav ve sertifikalandırma konularında NCERT'in belirlediği çerçevenin eyaletlerde uygulanmasından sorumludur. DIET'ler ilkokul eğitimi kalitesini geliştirmek için 1986'da 500 eyalette kurulmuştur ve öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri temel sorumluluk alanlarıdır (Bapna ve Sharma, 2015; NCERT, 2022).

Hindistan'da okul öncesi öğretmeni olabilmek için ortaöğretim ya da üst ortaöğretim mezunu olduktan sonra bir ya da iki yıl süren okul öncesi eğitim programlarında eğitim alınmaktadır. Bu eğitimi veren kurumların hemen hepsi devletçe desteklenmeyen, özel kurumlardır. İlkokul öğretmeni olabilmek için yine benzer biçimde ortaöğretim ya da yüksek orta öğretimden sonra bir ya da iki yıl süren bir eğitim alınır. Bu eğitimi veren kurumlar devlet kurumu, desteklenen özel ya da desteklenmeyen özel kurumlar olabilir. Ortaöğretimde öğretmen olabilmek için ise fen bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, ticaret, tarım gibi alanlarda lisans eğitimi almış kişiler bir yıllık öğretmenlik eğitimi veren devlet kurumu, devlet destekli özel ya da özel kurumlara başvurabilirler. Özel eğitime muhtaç çocuklara öğretmen yetiştiren kurumlar Ulusal Engelliler Enstitüleri ve Rehabilitasyon Konseyi gözetimindedir. Yükseköğretim kurumlarında öğretim görevlisi olabilmek için UGC'nin düzenlediği Ulusal Test sınavında başarılı olmak ya da yüksek lisans mezunu olmak gerekmektedir. Bazı seçkin üniversitelerde dört yıllık öğretmenlik eğitimi de verilmeye başlanmıştır (UNESCO, 2011; NCTE, 2022).

Hindistan'da öğretmenlik yapabilmek için eyalet düzeyinde Öğretmenliğe Uygunluk Testi ya da ulusal düzeyde Merkezi Öğretmenliğe Uygunluk Testinde başarılı olmak gerekmektedir (Bapna ve Sharma, 2015). Ancak, öğretmen istihdamında eyaletlerde farklı yollar izlenebilir. Bazı eyaletlerde öğretmenlik sınavından başarılı olmak şartı aranırken, bazılarında adayın akademik ve mesleki geçmişi önemli rol oynar. Bazı eyaletlerde ise iki koşul birden göz önünde bulundurulur. Bazılarında ise mülakatlar yoluyla da öğretmen istihdamı gerçekleştirilmektedir. Benzer biçimde öğretmen maaşları da, eyaletten eyalete, hatta bölge koşullarına göre değişebilmektedir. Özellikle dezavantajlı bölgelerde istihdam edilen öğretmenlere birçok maddi teşvik verilmektedir. Öğretmenlerin terfisinde genellikle kıdem önemli rol oynar. Kıdemle birlikte maaş artışı sağlanır. Örneğin 16 yıllık bir öğretmen öğretmenliğin ilk yılında aldığı maaşın üç ya da dört katı maaş alabilir (UNESCO, 2011).

Eğitim denetimi

Eyalet hükümetleri eğitim bakanlığına bağlı görev yapan eğitim müdürleri tüm eyaletlerdeki denetim faaliyetlerinin başındadır. Mevki olarak bunun hemen altında gelen iki eğitim müdür yardımcısı bütün okullardaki denetim faaliyetlerinin düzenlenmesinden sorumludur. Bu birim eyaletlerdeki eğitim bölgelerinden sorumlu olan eğitim memurlarına (education officers [EO]) sorumlu oldukları okullarda denetim yapılması konusunda yetki verir. Eyalet merkezindeki denetim birimi denetim yapılması gereken okullar ve denetim tarihleri konusunda EO'lara talimat verirler. Okullara yapılan denetimler bir EO, bir denetmen ve iki okul müdürü heyetiyle gerçekleştirilir. Dikkat

edilmesi gereken hususlardan biri bölge EO'sunun ve okul müdürlerinin kendi bölgelerindeki denetimlere asla katılmamalarıdır. Bu denetim yılda bir kez gerçekleştirilmektedir. Bunun dışında okullarda ortaya çıkan sorunlarla ilgili özel denetimler ya da sürpriz ziyaretler de denetim uygulamaları arasında yer alır. Bu ziyaretler için belli sıklıklar belirlenmemiştir. Performansı düşük olan okullara daha fazla sürpriz ziyaret gerçekleştirilebilir (Joseph, 2012).

Eğitimin değerlendirilmesi

99

Okullarda değerlendirme yöntemi bir dönemde üç sınav biçimindedir. Ulusal düzeyde değerlendirme sistemleri ise şu şekilde sıralanabilir (Bapna ve Sharma, 2015): (1) Ulusal başarı taramaları: NCERT'in sorumluluğunda yapılan bu taramalar 3., 5. ve 8. sınıflarda yapılan yeterli temelli test sınavlarıdır. Hem kent hem de kırsal kesimdeki okullarda büyük bir örnekleme uygulanan bu sınavlar eğitimin kalitesinin tespit edilmesi ve geliştirilmesi için kullanılmaktadır. (2) Yıllık eğitim durumu raporu: 6-14 yaş arasındaki çocukların temel yeterliklerini ölçmeye yönelik test sınavlarıdır ve eğitim politikasının şekillenmesinde etkilidir. (3) Okul kurulu sınavlar: Hindistan'da 10. sınıf ve 12. sınıfın sonunda okul kurulu sınavları yapılır. Bu sınavlardan alınan notlar üniversitelere kabullerde, mesleki kurslara kabullerde ya da iş ararken hayati önem taşımaktadır. Ortaöğretim Merkez Kurulu, Hindistan Okul Sertifika Sınavları Konseyi ve Eyalet Kurulları 10. ve 12. sınıflarda yapılan sınavların hazırlanması ve uygulanması görevlerinden, Ulusal Açık Öğretim Enstitüsü ise örgün eğitime devam etmemiş öğrencilerin sınavlarını uygulamaktan sorumlu organlardır (NCERT, 2022).

Eğitimin finansmanı. 2016 yılında Hindistan'da gayri safi milli hasılanın %3.5'ini eğitime harcanmıştır (UNESCO, 2022). Eğitimin harcamalarına hem merkez hükümet hem de eyalet hükümetleri katılmaktadır (Bapna ve Sharma, 2015). Ancak okul eğitiminde harcamanın çoğunluğu eyalet hükümetleri tarafından yapılmaktadır (Agarwal ve Badyopadhyay, 2018). Eğitim giderleri için merkez hükümet organlarının yaptığı harcama oranı %27.09 iken eyalet hükümetlerinin oranı %72.91'dir. Hindistan'da eğitime yapılan harcamaların en büyük kısmını ilköğretim düzeyine yapılan harcamalar oluşturmaktadır. 2014-2015 eğitim öğretim yılı için Bakanlığın toplam bütçesinin %52'si ilköğretim eğitime ayrılmıştır. Ortaöğretime harcanan bütçe yıllık bütçe planına bağlı olarak değişmektedir. Eyalet hükümetleri tarafından merkezi hükümete sunulan yıllık bütçe planları, hükümet ve Bakanlık arasındaki görüşülür ve bu ortaöğretime harcanacak miktar kararlaştırılır. Bu miktarın ortalama olarak %75'i merkezi hükümet tarafından %25'i eyaletler tarafından sağlanır (Bapna ve Sharma, 2015). Yükseköğretimi de merkez ve eyalet hükümetleri ortaklaşa finanse etmektedir. Merkez hükümetin finansman payı %30, eyalet hükümetlerininse %70'tir (Jahan ve Selvarani, 2015). Okul öncesi kurumlara yapılan harcamalar ise tamamen eyaletlere bırakılmıştır. Her eyalet kendi mali ihtiyaçları ve önceliklerine göre bu kurumlara pay ayırmaktadır. Bu yüzden ülke çapında net bir veri elde etmek zordur (Kaul ve Sankar, 2009).

Sonuç ve Çıkarımlar

Yüzölçümü bakımından dünyadaki en büyük ülkelerden biri olması, nüfus bakımından dünyadaki 2. büyük ülke olması, hem dini hem de etnik çeşitlilikleri barındırması, uzun yıllar İngiliz sömürgesinde kalması ve Pakistan'la yaşanan gerginlikler Hindistan Eğitim Sistemini olumsuz yönde etkileyen etmenler

arasındadır. Dünyada en büyük ekonomi hacmine sahip olan ülkelerden biri olan Hindistan'ın gelişmişlik düzeyi oldukça alt seviyelerdedir. Okuryazar ortalaması düşük, herkesin eğitime eşit bir biçimde ulaşamadığı ülkelerden de biridir. Hindistan'da farklılıkları birleştirmek, büyük insan potansiyelini beyin göçü kaynağı olarak değil, ülke yararına kullanabilmek için eğitime büyük görevler düşmektedir. Birleştirici bir güç olan eğitimin din işlerinden ayrılmasına önem verilmektedir ve eğitimle ilgili hemen her politikada laiklik vurgusu yapılmıştır.

Hindistan'da bağımsızlığından bu yana eğitimin görevlerini gerçekleştirmek için çeşitli adımlar atmıştır. Atılan adımlar sonucunda Hindistan Eğitim Sistemi bugünkü biçimini almıştır. Eğitimden sorumlu en yetkili kurum merkezde Eğitim Bakanlığı, eyaletlerde ise eğitim bölümleridir. Her okulda gerçekleştirilemese de okullar katılımcı bir yönetim anlayışı ile yönetilmeye çalışılmaktadır. Eğitimle ilgili danışman kurullar birleştirici ve bütünleştirici roller oynamaktadırlar. Okul sisteminde 5+3+2+2 gibi bir yapılanmaya gidilmiştir ve eğitimin ilk sekiz yılı 2010'dan beri zorunludur. Okullaşma oranı çok düşük olan ülkede hem merkez hem de eyaletteki yetkili organlar çeşitli projelerle okullaşma oranının artması için çalışmaktadırlar. Hindistan'da eğitim programları da farklılıkları birleştirecek aynı zamanda da koruyacak özelliklere sahiptir. Ülke çağında yapılan değerlendirmelerle eğitimin durumuyla ilgili geri bildirimler alınmaktadır. Yöneticiler ve öğretmenlerin hem merkezi düzeyde hem de eyaletler düzeyinde eğitim alabilecekleri kurumlar bulunmaktadır. Eğitimin denetiminden eyaletler sorumluyken, finansmanı merkez hükümet ve eyalet hükümetleri tarafından ortaklaşa sağlanmaktadır.

Hindistan Eğitim Sistemi'ni daha gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleriyle karşılaştırdığımızda çeşitli yetersizlikler görülmektedir. Ancak yine de örnek alınabilecek birçok özelliği de barındırmaktadır. Eğitim politikalarıyla farklılıkları yaşatarak birleştirme bütünleştirme çabaları, laiklik vurgusu, yetkinin kısmen paylaşılmış olması, eğitimle ilgili danışma organlarının çokluğu ve eğitim politikaları üzerindeki etkinlikleri, yöneticilerden bazı yeterlikleri karşılamaları beklentileri Türk Eğitim Sistemi için örnek oluşturabilecek özelliklerdir. Sonuç olarak, Hindistan başka ülkelerle kıyaslanamayacak kadar fazla nüfusu ve çeşitliliğiyle eşsiz bir ülkedir. Eğitimde bugünkü görünümü olumsuz bir izlenim yaratsa da sisteminin güçlü yanları da vardır. Eğitim Sistemi yeteri kadar güçlendirilirse, insan potansiyeliyle birleşerek büyük bir güç olacaktır.

Kaynakça

- 1950 Hindistan Anayasası. <http://india.gov.in/my-government/constitution-india/constitution-india-full-text>
- Agarwal, A. ve Bandyopadhyay, S. (2018). India's education quandary: Learning from learningoutcomes <https://www.ideasforindia.in/topics/human-development/india-s-education-quandary-learning-from-learning-outcomes.html>
- Anand, S. (2010). The right to education act in India: Some emerging issues. *The Asian Man-An International Journal*, 4(2), 161-174.
- Aroa, S. (2022). States and capital of India: India now has 28 states and UTs. <https://currentaffairs.adda247.com/states-and-capitals/>
- Bapna, A. ve Sharma, N. (2015). *School Education in India: A Handbook*. Evaldesign. http://www.evaldesign.com/uploads/2/3/8/2/23823775/school_education_india_-evaldesign.pdf

- CBSE Okullarında Müdürlük. <http://educationcareer.in/what-required-qualifications-principal-post-cbse-school-51507.html#ixzz3XMg0bilM>
- Chambers, A. (2010). *India: The Fight For Disabled Children's Right to Education*. <http://www.theguardian.com/journalismcompetition/disabled-children-education-india>
- CIA. (2022). *The World Factbook*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html>
- Dünya Bankası, (2021). *Real GDP Growth*. https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD
- Eğitim Bakanlığı Genel Bilgiler. <https://www.education.gov.in/en/about-moe>
- Eğitim Bakanlığı Okul Eğitimi ve Okuryazarlık Departmanı. İlköğretim. <http://www.education.gov.in/overview-ee>
- Eğitim Bakanlığı Okul Eğitimi ve Okuryazarlık Departmanı. Ortaöğretim. <http://www.education.gov.in/overview-secondary-education>
- Eğitim Bakanlığı Okul Eğitimi ve Okuryazarlık Departmanı. Örgütsel Şema. http://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/SE_Org.pdf
- Eğitim Bakanlığı Okul Eğitimi ve Okur-yazarlık Departmanı. Yetişkin Eğitimi. Eğitim Bakanlığı <http://www.education.gov.in/adult-education>
- Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim Departmanı. <http://www.education.gov.in/university-and-higher-education>
- Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim Departmanı. Örgütsel Şema. http://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/HE_Org.pdf
- Eyalet Eğitim Departmanları Örgütlenmesi. <http://www.dsek.nic.in/profile.html>
- Hindistan'da Okul Müdürü Olmak. <http://www.coachingindians.com/career-option/school-principal.html>
- Hindistan Profili. (2022). <http://india.gov.in/india-glance/profile>
- Jahan, K. K. ve Selvarani, D. C. (2015). Higher education in India: Issues and challenges. *International Conference on Humanities, Literature and Management*. Dubai, UAE.
- Joseph, A. M. (2012). *School inspection system*. (CCS Working Paper No. 276). Center for Civil Society.
- Kaul, V. ve Sankar, D. (2009). *Education for all-mid decade assessment: Early childhood care and education in India*. National University of Educational Planning and Administration: New Delhi.
- Khan, A. (2019). Educational administrative set-up in India. <https://www.toppr.com/bytes/educational-administrative-set-up-in-india/#:~:text=Every%20state%20in%20India%20has,policies%20and%20regulation%20for%20education>
- Mandal, S. (2019). The rise of lifelong learning and fall of adult education in India. *London Review of Education*, 17(3): 318–330.
- Misquitta, R., ve Joshi, R. (2022). Professional development for inclusive education: insights from India. *International Journal of Inclusive Education*, 1-16.
- NCERT. (2022). *About NCERT* <https://ncert.nic.in/>
- NCTE. (2022). *NCTE at a glance*. <https://ncte.gov.in/website/index.aspx>
- NUEPA. (2022). *About NUEPA* <https://www.indiaeducation.net/apexbodies/nuepa/>
- Öğretmen Yetiştirme. <http://www.ncte-in.org/teacher-training>
- Örmeci, O. (2014). *Siyasal Sistemler: Hindistan*. <http://politikaakademisi.org/siyasal-sistemler-hindistan/>
- Sharma, G. (2021) What is Right to Education Act (RTE Act)? <https://timesofindia.indiatimes>.

Taneja, A. (2020). How can India's education system escape the vicious cycle of inequality and discrimination? <https://www.oxfamindia.org/blog/how-can-indias-education-system-escape-vicious-cycle-inequality-and-discrimination>

UNESCO. (2009). *EFA global monitoring report: Education of children with disabilities in india*. (Rapor No: 2010/ED/EFA/MR/PI/21) Geneva: UNESCO/International Bureau of Education.

UNESCO Hayatboyu Öğrenme Enstitüsü (2019). *4th global report on adult learning and education: Leave no one behind: participation, equity and inclusion* <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000372274> adresinden erişilmiştir.

UNESCOa. (2021). *No teacher, no class: state of the education report for India, 2021*. <https://en.unesco.org/news/unesco-launches-2021-state-education-report-india-no-teacher-no-class>

UNESCOb. (2021). *India*. <http://uis.unesco.org/en/country/in>

UNESCO. (2022). *India*. <https://en.unesco.org/countries/india>

UNESCO. (2011). *World Data on Education (7th Edition)*. (IBE/2011/CP/WDE/II) Geneva: UNESCO/International Bureau of Education